

РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА
УНИВЕРЗИТЕТ „СВ. КИРИЛ И МЕТОДИЈ“ ВО СКОПЈЕ

**ЗБОРНИК-ПРЕДАВАЊА НА LV ЛЕТНА ШКОЛА
НА МЕЃУНАРОДНИОТ СЕМИНАР ЗА МАКЕДОНСКИ
ЈАЗИК, ЛИТЕРАТУРА И КУЛТУРА**

Охрид, 17.8. — 2.9.2022 година

За издавачот:

проф. д-р Никола Јанкуловски, ректор на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје

Уредник:

проф. д-р Никола Јанкуловски, ректор на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје

Зборник-предавања на LV летна школа на МЕЃУНАРОДНИОТ
СЕМИНАР ЗА МАКЕДОНСКИ ЈАЗИК, ЛИТЕРАТУРА И
КУЛТУРА
при УКИМ

Редакциски одбор:

проф. д-р Ордан Чукалиев
проф. д-р Весна Мојсова-Чепишевска
проф. д-р Маја Јакимовска-Тошиќ
проф. д-р Биљана Мирчевска-Бошева
м-р Евдокија Илијевска

Јазична редакција:

Виолета Јованоска-Никовска - Момент Мал

Компјутерска обработка:

Винсент Графика

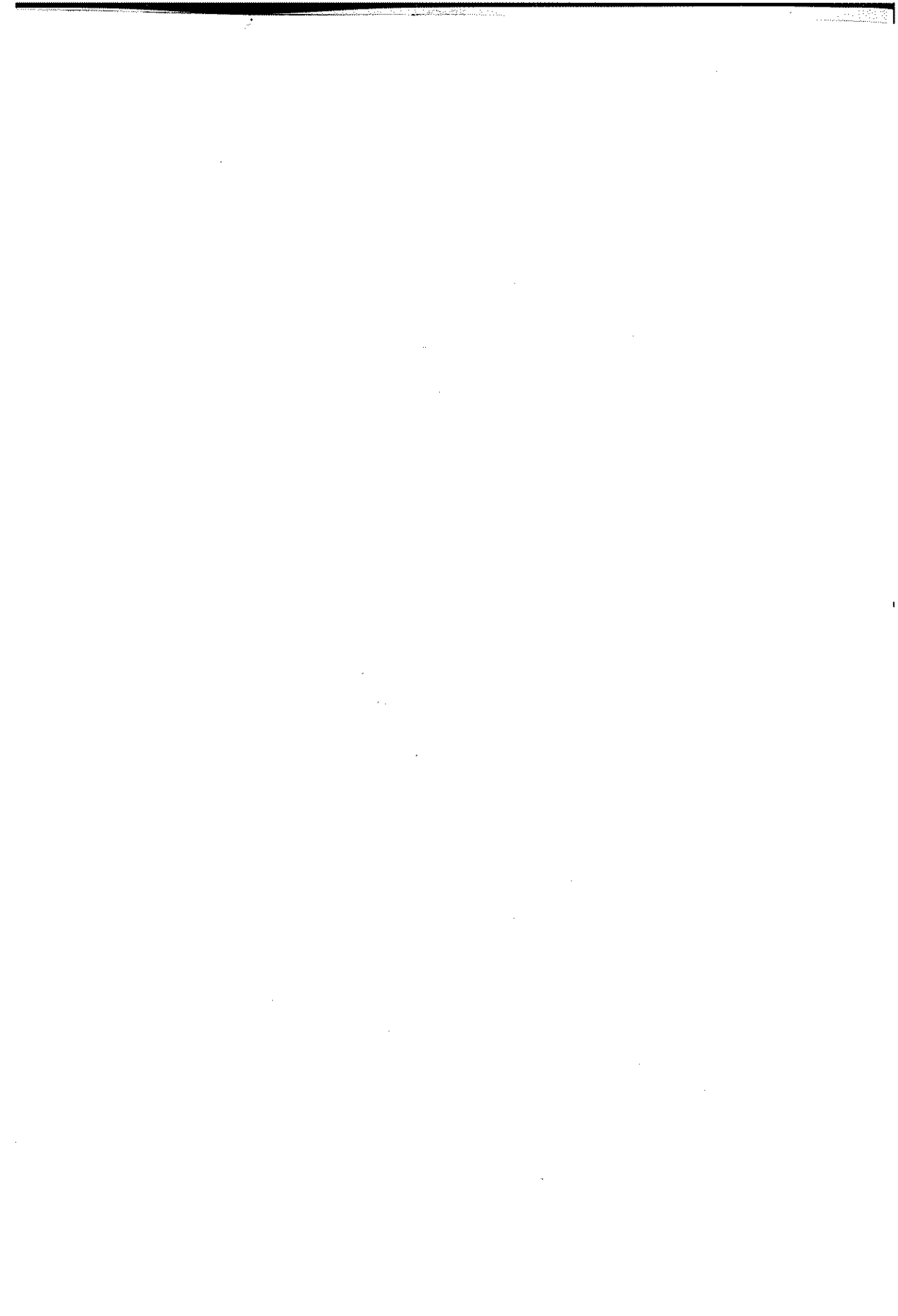
Печати: Винсент Графика

Тираж: 150 примероци

СОДЖИНА

Свечено обраќање на проф. д-р Никола Јанкуловски, ректор на универзитетот „св. Кирил и метохиј“ во скопје	7
Поздравна реч на проф. д-р Весна Мојсова-Чепицеска, директорка на меѓународниот семинар за македонски јазик, литература и култура при УКИМ	10
ИЗВЕШТАЈ НА МЕЃУНАРОДНИОТ СЕМИНАР ЗА МАКЕДОНСКИ ЈАЗИК, ЛИТЕРАТУРА И КУЛТУРА ПРИ УКИМ	13
Борче Арсов ЗБОРНИК НА ПРЕДАВАЊА ОД LIV ЛЕТНА ШКОЛА НА МЕЃУНАРОДНИОТ СЕМИНАР ЗА МАКЕДОНСКИ ЈАЗИК, ЛИТЕРАТУРА И КУЛТУРА	37
ПРЕДАВАЊА	42
Елка Јачева-Улчар; Лазе Трипков; Ласко Цуровски ГЛАГОЛИЦАТА И КИРИЛИЦАТА НИЗ ПРИЗМАТА НА БОГАТОТО МАКЕДОНСКО КУЛТУРНО-ИСТОРИСКО НАСЛЕДСТВО И НИВНАТА ПРИМЕНА	43
Гого Горѓевски СВЕТИ НАУМ И ПРОРОКОТ НАУМ	57
Наташа Аврамовска ДРАМСКИОТ СВЕТ НА ГОРАН СТЕФАНОВСКИ МЕЃУ ЛОКАЛНОТО И УНИВЕРЗАЛНОТО	67
Искра Пановска-Димкова ФОНЕТСКО-ФОНОЛОШКИТЕ ПРЕДИЗВИЦИ ПРИ УСВОЈУВАЊЕТО НА МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК КАКО СТРАНСКИ	87
Катерина Велјановска ИМНИЊАТА И ФРАЗЕОЛОГИЈАТА	101
Марија Паунова МАКЕДОНСКИ ЛИНГВОКУЛТУРОЛОШКИ МАТЕРИЈАЛ (ДИЈАХРОНИЈА / СИНХРОНИЈА)	113
Славчо Ковилоски ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ КАКО КУЛТУРНА ИКОНА	124
Владимир Мартиновски ИНТЕРМЕДИЈАЛНИТЕ ДИЈАЛОЗИ НА СОВРЕМЕНАТА МАКЕДОНСКА КНИЖЕВНОСТ СО СЛИКАРСТВОТО И МУЗИКАТА	137
Бобан Карапејовски ПРОМОТИВНА РЕЧ ЗА „КНИГА НА СВЕТИТЕ БРАЌА КИРИЛ И МЕТОДИЈ“	150

Иван Антоновски ПРВА АНТОЛОГИЈА НА ТВОРЕШТВОТО НА ОХРИДСКИТЕ РАСКАЖУВАЧИ	157
Иван Антоновски ФРАГМЕНТ ОД „БЕГАЛКА“ НА ИЉОСКИ И ИЗБОРИ ОД „КОНЗЕРВИРАНИ ИМПРЕСИИ“ НА СТЕФАНОВСКИ НА НЕКОЛКУ ЈАЗИЦИ	164
ПРЕВОДИ НА ФРАГМЕНТ ОД „БЕГАЛКА“ НА ВАСИЛ ИЉОСКИ	167
VASIL ILJOSKI - RUNAWAY	167
ВАСИЛ ИЉОСКИ - ПОБЕГУЉА	170
VASZIL ILJOSZKI - A SZÖKTETETT LEÁNY	174
VASIL ILJOSKI - UTEČENKA – LENKA KUMANOVANKA	178
ПРЕВОДИ НА ИЗБОРИ ОД „КОНЗЕРВИРАНИ ИМПРЕСИИ“ ОД ГОРАН СТЕФАНОВСКИ	183
АДРЕСАР НА УЧЕСНИЦИТЕ НА 55. ЛЕТНА ШКОЛА НА МСМЈЛК ПРИ УКИМ	195

Иван Антоновски

ФРАГМЕНТ ОД „БЕГАЛКА“ НА ИЉОСКИ И ИЗБОРИ ОД „КОНЗЕРВИРАНИ ИМПРЕСИИ“ НА СТЕФАНОВСКИ НА НЕКОЛКУ ЈАЗИЦИ

*По повод јубилеите – 120 години од раѓањето на Васил Иљоски
и 70 години од раѓањето на Горан Стефановски*

На јубилејната, 55. Летна школа, седуммина семинаристи се одлучија да работат на усовршување на македонскиот јазик преку изучувањето, коментирањето и анализирањето на текстови од македонската современа литература. Лекторската настава по литература (напредното рамниште) ја следеа универзитетски професори, литературни преведувачи, културолози и студенти на странски универзитети коишто имаат одлучено да се посветат и на македонистиката.

Конкретно, во групата од седуммина посветеници на изучувањето на македонската литература беа: Ала Шешкен од Руската Федерација, Тејлор Ефтимов од САД, Ѓурѓа Страсоглавец и Соња Должан од Словенија, Александра Стошиќ од Србија, Анамарија Цинеге-Панзова од Унгарија и Кристина Дуфкова од Чешката Република. Оттука, и оваа година групата беше спој од искусни и докажани/етаблирани познавачи на македонската литература и нови имиња кои потврдуваат дека изучувањето на македонското лепословие и/или литературниот превод од македонски јазик им е вистински предизвик на кој се подготвени да одговорат.

Лекторската настава се оствари со користење на новото, второ, дополнето и изменето издание на учебникот „Везилка“ од Весна Мојсова-Чепишевска (Скопје: Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, 2022), при што имајќи го предвид и интересот на дел од семинаристите за поновите остварувања во современата македонска литература, од одделно значење беа дополненијата на учебникот, вклучително и читанката којашто е составен дел од него, а предизвика дополнителен интерес кај семинаристите. Во текот на наставата, и учебничарскиот дел, и читанката беа поттик за сериозни

исчитувања, а со тоа и за долги, речиси секогаш инспиративни дискусии, коишто неретко продолжуваа и по официјалниот дел од наставата.

Одделно внимание беше посветено на творештвото на Васил Иљоски и на Горан Стефановски, со користење на учебникот и овозможени дополнителни материјали за семинаристите, по повод јубилеите – 120 години од раѓањето на Иљоски и 70 години од раѓањето на Стефановски. По повод јубилејот од раѓањето на Стефановски, се одржа и разговор посветен на неговото творештво, со режисерот Слободан Унковски, со кого неколку децении беа нераскинлив театарски гандем. Со ова, лекторската настава како да беше продолжение на започнатото со Втората зимска школа одржана виртуелно на почетокот на 2022 година, кога наставата по литература во целост беше посветена на Стефановски – и на неговото драмско, и на неговото есеистичко творештво, вклучително и на неговите „Конзервирани импресии“. И тогаш, групата беше спој на етаблирани и нови македонисти, исто вкупно седуммина: Валентина Седефчева од Бугарија, Марија Думба од Грција, Намита Субиото и Соња Должан од Словенија, Зофија Дембовска од Полска, Анамарија Цинеге-Панзова од Унгарија и Кристина Дуфкова од Чешката Република. Па така, дел од семинаристите од Втората зимска школа, приказната за/со Стефановски, на која се надврза и приказната за/со Иљоски ја продолжија на 55. Летна школа.

Одделно внимание на лекторската настава по литература му беше посветено и на Блаже Конески, во чест на јубилејот 70 години од објавувањето на „Граматика на македонскиот литературен јазик“, при што по совладувањето на лекцијата за Конески како нулта точка на македонската култура, на часовите беше остварен и разговор со Весна Мојсова-Чепишевска, на којшто беше овозможена интерактивна дискусија за прашањата и согледувањата коишто кај семинаристите ги поттикна овој нов сегмент на учебникот „Везилка“.

Семинаристите имаа и силен предизвик да преведат фрагмент од драмата „Бегалка“ од Васил Иљоски, со што како да се комплетира предизвикот од Втората зимска школа, кога по свој избор, семинаристите преведуваа по неколку текстови од „Конзервирани

импресии“ од Горан Стефановски, со што преку лекторската настава се остави и трајна трага за одбележувањето на двата јубилеја во рамките на школите на МСМЈЛК при УКИМ во 2022 година.

Во продолжение се дел од преводите на фрагментот од „Бегалка“ од Васил Иљоски од 55. Летна школа и на конзервирани импресии од Горан Стефановски по личен избор на семинаристите од Втората зимска школа. Нека се трајно сведоштво за исчитувањата и посветеноста на семинаристите кои (и) во 2022 година се посветија на македонската литература.

ПРЕВОДИ НА ФРАГМЕНТ ОД „БЕГАЛКА“
НА ВАСИЛ ИЉОСКИ

VASIL ILJOSKI

RUNAWAY

First Act

A gathering place, where young people dance oro on Sundays. The house on the right of Adzi-Trajko, has two stories high with a balcony. In front of the house is a garden. The dense, leafy trees branch out across the high wall of the yard. Along the gate on both sides—benches along the wall. On the left, Sisko's Saloon. In front of the saloon are two old willow trees. The house stands where it can hardly be seen through the dense, looming trees. Left and right are streets.

Festive afternoon. The young people dance sareno oro—girls and guys together, and the elders sit around—they watch and gossip. A few people are in front of the saloon—they drink rakija. The playing of music was heard even before the curtain rises. After the oro is over the girls separate into groups of two or three, they sneak a look at the boys, whisper, and giggle to each other. The boys also glance at the girls, somewhat more freely, giving them certain signs, but all of this carefully to not be noticed by the elders.

First appearance

Lenche, Donka, Dose, Tripko, girls, country-folk, and musicians

Guy 1: (to his friend) What cute little hands Vaska has, soft, soft as cotton!

Guy 2: Her cheeks...they blushed like a rose.

Girl 1: (to her friend) Look at little Malan, with moustache hairs. Like they just sprouted from his face.

Girl 2: And look, look how Dane brushed his hair, looks like a cow licked it.

Girl 3: He put a hundred grams on it. Everything for Persa.

Guy 3: E-e, Gena's sock slipped off.

Guy 4: Vlechivlechka!

Guy 5: A, come on Simke! (winking at her)

Girl 3: Your eye burst, a!

Guy 5: Not my eye, but my heart will burst like a baked chestnut from passion for you. A little chestnut!

Guy 6: You burned me alive, Sevdo! I don't know what to do.

Girl 4: Jump into the well so you can extinguish the pain of your life.

Guy 1: E, Vaske, you don't want to look at me at all!

Girl 4: You are so harsh for watching!

Guy 2: A, Tinke, you destroyed me!

Girl 2: Your open wound destroyed you!

Guy 4: Naca, tonight at the door! Will you come?

Girl 5: If I can steal away.

Dose: (Taking out a purse from pocket, filled with colorful embroidery from beads, full of money, go towards the musicians and looking what kind of effect this will have on Lenche) Again for me, right...

Guy 1: (He appears in front of him) Not right for you, but right for me! Because you had a lot of money, you should always lead the dance?

Dose: E, are you jealous that I have money?

Guy 2: If you didn't have money, you wouldn't even be at the tail end, Dose, nor in the dance at all.

Guy 1: (Pushing him back and gives money to the musicians) You will play for me, or I will pop your drum!

Musician 1: We will play for you, Janko, but let us rest a little, because we work with our soul.

Second appearance

All the current people and Trendo

Trendo: (from far) Sweet boza, sweet-sweet! Iced-cold! Sar-Planina! Come on boys and girls to Uncle Trendo little boza, come on as you are warm from the dancing to get cooled off. Ehh, what a boza it is! Only for girls and for bachelors. (He turns towards the elders). But it is not even for the old (some boys and girls are drinking boza. At this time Trendo

continues). Eh to have it or not, what this boza is! Cold as ice, sweet as honey! Ice-cold, sweet-sweet, as big as Sar Planina! Hey, you boys, wait, and let the girls first.

Guy 1: And you, brother George! – “Saw good girls, so you want them for you...”

Dose: (Goes towards Trendo and whispers trustworthily) Uncle Trendo, go and fill to Lenche, one boza from me.

Trendo: Right away, Dose. (Goes towards Lenche and pours boza). Here you go Lence, it is from Dose.

Lenche: I don't want it, uncle Trendo, I am not thirsty.

Trendo: Well, I already filled it, Lenche.

Lenche: Throw it away.

Donka: No, why waste it? Let me drink it (She drinks the boza).

Guy 1: Hey you Dose, you wasted your chance: Lenche doesn't even want boza from you.

Dose: Eh, what is wrong with you, I am not in a rush! (Dancing oro starts. Dose positions himself next to Lenche. Lenche frowned and turned his head to the other side)

Guy 2: Hey Bosko, where are you?

Guy 3: Hurry, hurry because Dose...

Third appearance

All the current people, Boshko and Sanko

Boshko: (Comes and throws a sharp look at Dose) Here I am.

Guy 1: Come on Boshko! (Like a dancer, he bypasses and cuts in the middle of the dance between Lence and Dose. There is a loud noise of laughing and joking around, while Dose ends up towards the end of the oro between two boys, and Boshko next to Lenche.)

Guy 4: Hey Janko, what have you done to Dose!

Dose: He will see! He will! (While showing off his anger, he leaves, followed by lots of jokes and teasing towards him)

На англиски преводе Тејлор Ефтимов

ВАСИЛ ИЉОСКИ

ПОБЕГУЉА

Први чин

Саборно месито где недељом и празничним данима млади иџрају коло. Десно је висока аџи-Трајкова кућа на два сџраића, са балконом. Исџред куће је дворишџије. Гусџио, разлисџано дрвеће се шири и џреко високе оџраде дворишџија. Покрај оџраде, и с једне, и с друге сџране дрвених враића клије од зида. Лево се налази Шишкаџиова меана. Исџред ње две сџаре, криве врбе. Даље се низ џусџио дрвеће назирају куће. Лево и десно је улица.

Празнично џоследне. Млади иџрају „шарено оро“¹ – момџи и девојке иџрају заједно, а сџарији су џоседали около и џледају. Пар њих џред меаном џију раџију. Музика се чује још џре неџо да се џодиџне завеса. Након шџио заврше оро девојке се раздељују и у џруиама џо две, џри кришом џоџлеђују момке, шаџућу, кикоћу се. Момџи исџио џако баџају џоџледа ка девојкама, мало слободније, дају им извесне знакове, али све џио обазриво, да не виде сџарији.

Прва појава

Ленче, Дока, Досе, Триџко, девојки, народ и свирачи

Први момак: (Каже свом другу) Их, какве ручице има ова Васка, меке, меке као памук!

Други момак: А тек образе... Расцветали јој се као трендафил.²

Прва девојка: (Каже својој другарици) Гледај га Маланчета, са мустаџима. Само што су му израсли.

Друга девојка: А види, види како је Дане зачешљао косу, као крава да га је зализала.

Трећа девојка: Ставио је сто грама зејтина на њој. Све за Персу.

Трећи момак: Ее, Гени су се свукле чарапе.

Четврти момак: Повлечуља!

Пети момак: А, мори Симке! (Намигнује јој.)

¹ У колу има и момака и девојака.

² Сорга руже.

Трећа девојка: Ух, дабогда ти испало око!

Пети момак: Око неће, али срце ће ми се распрнути као печен кестен за тобом. Ах, кестенче, бре!

Шести момак: Душа ми изгоре за тобом, бре Севдо! Не знам шта да радим.

Четврда девојка: Скочи у бунар, па мртав да се оладиш.

Први момак: Е, Васке мори, нећеш уопште да ме погледаш!

Четврта девојка: Бре, што си мустра за гледање!

Други момак: А, Тинке мори, поједе ме!

Друга девојка: Жива рана те појела!

Четврти момак: Нацо, вечерас на капији! Изаћи ћеш?

Пета девојка: Ако се искрадем...

Досе: (Вадећи из џепа торбицу, извезену шареним везом од бисера, пуну са новцем, иде ка свирачима погледнујући какав ће утисак да остави на Ленче) Опет за мене, ето...

Први момак: (Стаје пред њим) Не ето, за тебе, већ, ето, за мене! Зато што имаш много новца па само ти да водиш коло?

Досе: Е, ћеф ли ти је, ете, зато што имам новца?!

Други момак: Да немаш пара, не би био ни за на реп, Досе, а камоли за коло.

Први момак: (Повлачи га назад и даје новац свирачима) Мени ћете свирати или ћу вам тај гоч пробушити.

Први свирач: Свираћемо ти, Јанко, само мало да се одморимо, зато што душом свирамо.

Друга појава

Трендо: (Још издалека) Слатка бозица, слатка-медена! Хладна-ледена! Шар-планина! Ајде, ајде, момци, ајде девојке, да вам наточи чича Трендо мало бозице, ајде како сте се загрејали од играња. Еее, каква је боза да знате! Само за девојке и бећаре. (Окреће се према старијима.) Али, није лоша ни за старије. (Неколицина момака и девојака пије бозу. Све време Трендо наставља.). Их, што је имам, да је немам! Каква бозица! Хладна као лед, слатка као мед! Хладна-ледена, слатка-медена, Шар-планина! Еј, чекајте ви бећари, прво девојкама.

Први момак: А ти бата Ђорђија! – „Видеја убаве девојке па оће да су његове ...“³

Досе: (Прилази Тренди и шапуће му поверљиво) Чо-Трендо, ајде наточи, ето, за Ленче једну бозу од мене.

Трендо: Одмах, Досе. (Долази до Ленче и точи бозу.) Узми, Ленче, части те Досе.

Ленче: Нећу, чича Трендо, нисам жедна.

Трендо: Е, па ја сам је већ наточио, Ленче.

Ленче: Проспи је.

Донка: Не, зашто да се направи штета? Дај, ја ћу да је попијем. (Пије бозу).

Први момак: Е, бре Досе. Залудан ти је труд: неће Ленче ни бозу од тебе.

Досе: Бре, што те тебе занима! (Коло почиње, Досе се хвата поред Ленче. Ленче се мршти и окреће главу на другу страну.).

Други момак: Ајде, бре Бошко, где си?

Трећи момак: Брзо, јер се Досе...

Трећа појава

Досадашњи, Бошко и Санко

Бошко: (Долази, стрели га Досета погледом.) Ево ме.

Први момак: Ајде, Бошко! (Као играч он пресиче оро између Ленче и Досета. Стаје гужва, смех и вик, а Досе се нађе близу краја, између двојице момака, а Бошко је до Ленче.).

Четврти момак: Аа, Јанко. Зашто му то направи на Досе.

Досе: Видеће он, видеће! (Одлази док се остали шале и добацују.).

³ Лик који се појављује у народним песмама из Куманова.

Четврта појава

Досадашњи без Досејџа

Прва девојка: Ааа, види је Ленче....

Трећа девојка: Колико се разиграла!

Први свирач: (Прекида са свирањем.) Пауза!

Бошко: Још једна за мене!

Први свирач: Оде време, Бошко, сат одзвони... (Пре тога зазвонио је градски сат.).

Бошко: Само мало.

Први свирач: А, не смемо, Бошко! Доћи ће милиција, па ће нам се свирка обити о глави... Бог да чува. Ајде, опет у недељу... раније... (Одлази са осталим свирачима.).

На српски преводе Александра Стошиќ

VASZIL ILJOSZKI

A SZÖKTETETT LEÁNY

Felvonás

A fiatalok gyülekezőhelye, ahol vasárnap és ünnepeken táncolni szoktak. Jobbra Adzsi-Trajko kétemeletes, erkélyes háza. A ház előtt kert. Sűrű lombú fák ágai hajlanak át a magas falon. A fal tövében kétoldalt, a kapu mellett köpadok. Balra Sisko vendéglője. Két görbe fűzfa áll a vendéglő előtt. A háttérben házak, amelyek alig látszanak ki a sűrű fák mögül. Balra és jobbra egy-egy utca.

Ünnepi délután. A fiatalok körtáncot járnak – legények és leányok vegyesen, az öregek körben ülnek – rájuk sem hederitenek. Néhányan a vendéglő előtt pálinkáznak. A zene már hallatszik, amikor felmegy a függöny. A tánc végeztével a lányok félrevonulnak, kettesével-hármasával megállnak, szemük sarkából a legények felé tekintgetnek, sugdolóznak, nevetgélnek, a legények ugyanígy a lányok felé sandítgatnak, valamivel szabadabban, jeleket küldenek feléjük, de csak óvatosan, az öregek meg ne lássák.

Első jelenés

Lenka, Donka, Dosze, Tripko, leányok, nép, muzsikások

Első legény: (a pajtásához) Hüü-ü, ennek a Vaszkának micsoda puha keze van, olyan puha, akár a pamut.

Második legény: Hát még az orcája... Mint a kivirult rózsa.

Első leány: (a barátnéjához) Nézd Malancsét, a bajuszával. Épphogy kiserkent neki.

Második leány: Nézz oda, nézd a Dane haját, úgy lefésülte, mintha a tehén nyalta volna végig.

Harmadik leány: Tán egy marék olajat is rákent. S mind a Persza miatt.

Harmadik legény: Aj-jaj, Genának lecsúszott a zoknijja.

Negyedik legény: Ügyetlenke.

Ötödik legény: Hé, Szimka! (A lány felé kacsint.)

Harmadik leány: Bár kiesne az a szemed, te!

Ötödik legény: A szemem nem, de a szívem az meghasad, akár a sült gesztenye, úgy vágyom rád. Jaj, gesztenyécském!

Hatodik legény: Megégetted a szívem, Szevda! Nem tudom, mihez kezdjek.

Negyedik leány: Ugorj a kútba, lelohad a lángod, ha meghólsz.

Első legény: Hej, Vaszka, hát már rám se nézel?!

Negyedik leány: Hát te aztán épp néznivaló példány vagy!

Második legény: Jaj, Tinkám, minek kínzol?

Második leány: Kínozz ám a rosseb!

Negyedik legény: Naca, este a hátsó ajtónál! Eljössz?

Ötödik leány: Ha sikerül kiszöknöm.

Dosze: (Zsebéből gyöngyökkel díszített, pénzzel teli bugyellárist húz elő, a zenészekhez megy, s végig azt nézi, milyen hatást tesz Lenkára). Játsszatok hát még egyet, itt van...

Első legény: (Az útjába áll). Nem ám neked, hanem nekem! Hogy sok a pénzed, azért már a táncot is mindég te diktálod?

Dosze: Hát miért, baj az tán, ha pénzem van?

Második legény: Ha pénzed nem lenne, a sor végére sem lennél jó, nem még táncot vezetni.

Első legény: (Hátrébb taszítja és pénzt nyom a zenészek markába). Énnekem játszatok, vagy kilyukasztom azt a dobot.

Első muzsikus: Játszunk neked, Janko, csak még egy kicsit hadd pihenjünk, mi is érző lelkek vagyunk.

Második jelenés

Az eddigiek és Trendo

Trendo: (Még a távolból) Édes bozaser,⁴ édes-mézes! Hús-jeges! Mint a Sar-planina.⁵ Gyerünk, gyerünk, legények, hajrá, leányok, hadd öntsön nektek Trendo bácsi egy kis bozasert, hogy így kimelegedtetek a táncban. Hej, de jó is a boza! Csakis lányoknak meg legényeknek való. (Az öregekhez fordulva). No meg az időseknek sem válik kárára (Néhány legény és leány bozát iszik. Trendo egész idő alatt folytatja a mondókáját). Heej, mind eladjam, ami csak van, micsoda boza! Hús,

⁴ édeskés, erjesztett, tápláló, hűsítő gabonaital

⁵ a legmagasabb macedón hegység. a nevét (tarka) onnan kapta, hogy még nyáron is havas foltok ékesítik

akár a jég, édes, mint a méz. Édes-mézes, hús-jeges, akár a Sar-planina. Hé, ti legények, várjatok, elébb a leányoknak öntök.

Első legény: Nézz oda, Gyorgyija bátya! – „Ha szép leányt lát, magának akarja...”

Dosze: (Trendóhoz lép és bizalmasan odasúgja neki). Trendo bá', menj, önts egy pohárral Lenkának, az én nevemben.

Trendo: Máris, Dosze. (Odamegy Lenkához és bozát tölt neki.) Fogjad, Lenka, Dosze küldi.

Lenka: Nem kérek, Trendo bácsi, nem vagyok szomjas.

Trendo: De hát már kitöltöttem.

Lenka: Öntsd ki.

Donka: Dehogy, miért menne kárba? Add ide, majd én megiszom. (Issza).

Első legény: Hej, Dosze, hiába minden: Lenka még egy bozát sem fogad el tőled.

Dosze: Ugyan mi gondod neked arra! (Kezdődik a tánc. Dosze beáll Lenka mellé. Lenka bosszankodik, elfordítja a fejét a másik irányba.)

Második legény: Hej, Bosko, hol vagy hát?

Harmadik legény: Gyorsan, mert még Dosze...

Harmadik jelenés

Előbbi szereplők, Bosko és Szanko

Bosko: (Jön, majd' átdöfi Doszét a tekintetével). Itt vagyok.

Első legény: Gyerünk, Bosko! (Mint a sortánc vezetője, megfordul, és megszakítja a kört Lenka és Dosze között. Kiáltásokkal és nevetéssel kísért kavarodás támad, végül Dosze a sor végére kerül két legény közé, Bosko pedig Lenka mellé.)

Negyedik legény: Ej, Janko, mit műveltél Doszéval!

Dosze: Majd megbánja még! Majd meglátja! (Tüntetően elvonul, miközben mindenki tréfálkozik vele és ugratja.)

Negyedik jelenés

Előbbiek, Dosze nélkül

Első leány: Odanézz, nézd csak Lenkát...

Harmadik leány: Hű, de belemelegedett!

Első muzsikus: (Miután a zene leáll). Állj, ennyi.

Bosko: Csak még egyet, a kedvemért!

Első muzsikus: Lejárt az idő, Bosko, elütötte az órát... (Az imént kongott a toronyóra).

Bosko: Csak egy kicsit.

Első muzsikus: Á, nem, nem lehet, Bosko! Elvisznek a csendőrök, aztán kapunk a fejünkre... Isten őrizz! Gyerünk, majd vasárnap... korábban... (A többi muzsikussal együtt távozik).

На унгарски преведе Анамарија Цинеге-Панзова

VASIL ILJOSKI

UTEČENKA¹ – LENKA KUMANOVANKA²

Jednání první

Místo, kde se v neděli schází mládež a tancuje kolový tanec – oro.³ Vpravo omítnutý zdobný dům adžiho⁴ Trajka, dvoupatrový s balkónem. Před domem zahrada. Větve hustého listnatého stromoví přesahují i přes vysokou zeď dvora. U zdi z obou stran brána s kamennými lavičkami. Nalevo Šiškův hostinec. Před ním dvě staré křivé vrby. V dálce domy, které lze stěží přes husté větvoví zahlédnout. Nalevo a napravo ulice.

Sváteční odpoledne. Mládež tancuje kolový tanec, mladíci a dívky dohromady, starší si posedali okolo a dívají se jinam, neslyšně si mezi sebou povídají, živě gestikulují. Několik jich je před hostincem, pijí rakiji.⁵

Už nějaký čas hudou: klarinet, trubky, šestka a buben „tupanče“. Hudbu je slyšet ještě před zvednutím opony a po zvednutí opony už je oro téměř dotančeno. Po dotancování se dívky oddělují po dvojicích či trojicích a pokukují po chlapcích, šeptají si a chichotají se. Mladíci také

1 Originální název zní Beračka (Begalka), tedy „dívka koja bera od roditelente kaj mladnot za da se majni“ (DRMJ), tj. „dívka, která utekla od rodičů k mladíkovi, aby se vdala“ V češtině, pokud je mi známo žádný takový výraz nemáme. Moravský výraz roba sice český spisovatelka Gabriela Preissová užila s negativní konotací s významem „špatná ženština, odešla od muže a žijící s jiným“ a gazdina roba pak s významem „žena s hospodářem žijící, ale ne jako pravá manželka“ (Ptejte se knihovny), avšak jednak se tento význam slova váže pouze ke hře Gazdina roba, jednak je i tento nový význam přece jen použit pro jiný druh útěku. Zde jsem použila slovo utečenka, které podle SSJČ má význam „kdo odněkud utekl, uprchlík“.

2 Druhý název, pod nímž se hra uváděla, je *Ленче Кумановче*, jedná se o jméno dívky (Lenče ≈ Lenka) a o název města, z něhož pochází (Kumanovo).

3 Oro je „народен танц во кој играчите најчесто фатени за ране се движат во круг“ (DRMJ), tj. „lidový tanec, při kterém se tanečníci nejčastěji drží za ruce a pohybují se do kola“ Skloňují podle vzoru město.

4 Ади в мakedонštинe je „збор што се стана пред името за означување дека се работи за човек што бил на аширак“ (DRMJ), tj. „slovo, které se dává před jméno k označení toho, že se jedná o člověka, který putoval na svatá místa“. V češtině existuje slovo hadži s významem „titul muslima, kt. vykonal pouť do Mekky (hadždž)“ (ASCS). V makedonském originále se ale nejedná o muslima (a i slovníková definice neuvádí, že by mělo toto slovo mít pouze tuto konotaci). Proto zde užívám slova adži, jako přepisu makedonského slova do latinky, a skloňují jej podle paradigmatu hadži (IJP). Přibližně odpovídajícím slovem by snad bylo slovo poutník, ovšem jen ve druhém slovníkovém významu („člověk putující na něj, poutní místo“, SSJČ), a to ne zcela přesně, protože makedonské slovo označuje člověka, který pouť již vykonal (tj. je zpět doma), a české slovo označuje člověka, který takovou pouť právě koná.

5 Ракџија je „алкохолен пијалок добиен со destilacija на вино или ферментacija на овошен сок“ (DRMJ), tj. „alkoholický nápoj, který vzniká destilací vína nebo fermentací ovocné šťávy“. Skloňují standardně podle vzoru růže.

vrhají pohledy po děvčatech, ale ne tak skrytě, dorozumívají se posunky, ale vše jen tak, aby to neviděli starší.

První výstup

Lenka, Donka, Dose, Tripko, dívky, lidé a hudebníci

První mladík: (svému kamarádovi) Och, jaké ručky má Vaska, heboučké jako samet.

Druhý mladík: Hej, a tvářičky... Rozkvetlé jako růžičky.

První dívka: (své kamarádce) Koukni na Malanča – to chmýří pod nosem!

Druhá dívka: A hele, jak si Dane načesal vlasy... jako by ho kráva olízla.

Třetí dívka: Vylil si na ně snad litr pomády. A to všechno kvůli Perse. (napodobuje ji) Dane, chci abys byl jako obrázek, mu říkala.

Třetí mladík: Hele, Gena ztratila botu.

Čtvrtý mladík: Škrpál!

Pátý mladík: A Simko, dušičko... (mrkne na ni)

Třetí dívka: Ať ti nevypadnou oči z důlků!

Pátý mladík: Oči ne, ale srdce, srdce mi pukne jako pečený kaštan z touhy po tobě, srdíčko...

Šestý mladík: Má láska k tobě mě sežehne, Sevdo! Co si počnu?

Čtvrtá dívka: Tak skoč do studny a uhas si to svoje srdíčko.

První mladík: Hej, Vasko, a ty se na mě ani nepodíváš?

Čtvrtá dívka: Copak jsi obrázek, abych se na tebe dívala?

Druhý mladík: Tinko, dušičko, srdce jsi mi ukradla.

Druhá dívka: Stará bába tě okradla!

Čtvrtý mladík: Naco, večer před vrátka – přijdeš?

Pátá dívka: Jestli se vykradu ven...

Dose: (z kapsy vytahuje taštičku, posázenou barevnými korálky, plnou peněz, přichází k hudebníkům a pozoruje, zda to má nějaký efekt na Lenku) Tady... zahrajte mi sólo!

První mladík: (předstoupí před něj) Tobě ne, mně budou hrát! Jen proto, že máš hodně peněz, nepovedeš oro²⁴ vždycky jenom ty!

Dose: Závídíš, že mám peníze?

²⁴ Ten, kdo je na čele ora, má důležitou funkci, je hlavní osobou, podle které se oro tancuje. Takový člověk vede oro, je orovodet, tj. orovodce

Druhý mladík: Kdybys neměl peníze, nestál bys ani za starou bačkoru!
Dose: Co ti je do toho, hlupáku! (dává peníze hudebníkům) Tady!

První mladík: (strhl ho dozadu a dal peníze hudebníkům) Mně zahrajete, nebo vám rozšlápnu buben.

První hudebník: Zahrajeme ti, Janko, ale nech nás ještě chvilku odpočinout. Hrajeme až do roztrhání těla.

Druhý výstup

Předchozí a Trendo

Trendo: (ještě zdaleka) Sladká boza!²⁵ Sladká – medová! Studená – ledová! Šar planina!²⁶ Pojd'te, chlapci, přistupte, dívky, strýček Trendo vám nalije trochu bozy, jen pojd'te, však jste z tance celí rozehrátí. Ech! Jaká boza! Právě pro dívky a mládence. (otáčí se ke starším) No, ale ani pro staré není špatná. (několik chlapců a dívek pije bozu, Trendo pokračuje) Božičko, ach, jak by nám bez tebe bylo! Studená jako led, sladká jako med! Studená – ledová, sladká – medová! Šar planina! Počkejte mláďenci, nejprve dívkám.

První mladík: A ty, batko Gjorgjija!²⁷ „Viděl krásné dívky...“

Dose: (přichází k Trendovi a důvěrně mu šeptá) Strejčku Trendo, nalij jednu sklenku pro Lenku – ode mě.

Trendo: Hned, Dose. (přistoupil k Lence a nalévá bozu) Vezmi si, Leničko, to je na Doseho účet.

Lenka: Nechci, strýčku Trendo, nemám žízeň.

Trendo: Ale já jsem ji už nalil, Lenko.

Lenka: Vylij ji.

Donka: Ale ne, proč by měla přijít vniveč? Dej mi ji, já ji vypiju. (pije bozu)

Trendo: Na zdraví, Donko! (potíchu) Hlupák, kdo dává, hloupější, kdo nebere.

25 Boza, tedy boza, je „орнитален, безалкохолен, матен пијалак од квасец и пченкарно брашно“ (DRMI), tj. „orientální nealkoholický zakařený nápoj z kvásku a pšeničné mouky.“ Skloňuji podle vzoru žena

26 Шар планина, tedy Šar planina, je pohoří nacházející se kolem hranic Makedonie a Kosova

27 Batko Gjorgjija neboli strýc Gjorgjija je postavou, o které se traduje, že byl z města Kumanovo v Severní Makedonii. Byl to šibal, bohém, užíval si života. Existuje o něm lidová píseň Умреа батко Ѓорѓија, v níž se zpívá, že vše, co viděl, chtěl mít, např. také v této hře: Видеја арне девојке, мори, на сака да е његове. Ѓј видел krásné dívky a chtěl, aby byly jeho.

První mladík: Hej, Dose, to se moc nepovedlo. Lenka se bozy od tebe ani nedotkla.

Dose: A co ty se do toho mícháš, člověče!

Druhý mladík: Ani tancovat s tebou nechce. Tři tance jsi už vedl a ona vedle tebe netancovala ani jednou.

Třetí mladík: A Boško? Jak jen přijde, hned se k němu přitočí.

Čtvrtý mladík: Ten Boško mu ale dává zabrat.

Pátý mladík: Je to chlapák, ten Boško! Když se naštvě, nejsou s ním žádné žerty.

Dose: Toho já se nezaleknu. (začíná hrát muzika, Dose se chytá Lenky, Lenka se zašklebí a odvrací hlavu)

Druhý mladík: Dose, čím dál se od ní budeš držet, tím lépe.

Pátý mladík: A hele, Boško!

Šestý mladík: Boško, kdes byl?

Třetí mladík: Rychle, protože Dose...

Třetí výstup

Předchozí a Boško a Sanko

Boško: (přichází a propichuje Doseho pohledem) Tady jsem.

První mladík: Pojd', Boško! (při tanci rozdělí taneční řetěz mezi Lenkou a Dosem, za šepotu, výskání a smích se Dose nachází na konci ora mezi dvěma mladíky a Boško se dostává vedle Lenky)

Čtvrtý mladík: Janko, copaks to provedl Dosemu!

Dose: Však uvidí, však uvidí! (demonstrativně odchází, vyprovázen bouřlivým smíchem, ba i výsměchem)

Čtvrtý výstup

Všichni kromě Doseho

První dívka: Hele, hele, koukni na Lenku...

Třetí dívka: Jak rozkvetla!

První hudebník: (když přestane hudba) Konec!

Boško: Ještě jednu na mě!

První hudebník: Už nám vypršel čas. Boško, odbila hodina ...
(předtím odbíjejí hodiny na věži)

Boško: Jenom krátkou...

První hudebník: Ne – nemůžeme, Boško! Zavřou nás strážníci, zničí nám nástroje. Bože chraň! Tak zase v neděli ... trochu dříve...

(odchází s ostatními muzikanty)

Zdroje použité v poznámkách:

ASCS: Akademický slovník cizích slov. Internetová jazyková příručka (2008–2022). Praha: Ústav pro jazyk český AV ČR, v. v. i. Dostupné z: <https://prirucka.ujc.cas.cz/>

DRMJ: Digitalen rečnik na makedonskiot jazik (2009). SAM97 GmbH. Dostupné z: <http://drmj.eu/>

IJP: Internetová jazyková příručka (2008–2022). Praha: Ústav pro jazyk český AV ČR, v. v. i. Dostupné z: <https://prirucka.ujc.cas.cz/>

Ptejte se knihovny (2004–2014). Praha: Národní knihovna ČR. Dostupné z: <https://www.ptejteseknihovny.cz/>

SSJČ: Slovník spisovného jazyka českého. Internetová jazyková příručka (2008–2022). Praha: Ústav pro jazyk český AV ČR, v. v. i. Dostupné z: <https://prirucka.ujc.cas.cz/>

На чешки преводе Кристина Дуфкова

**ПРЕВОДИ НА ИЗБОРИ ОД
„КОНСЕРВИРАНИ ИМПРЕСИИ“
ОД ГОРАН СТЕФАНОВСКИ**

**КОНСЕРВИРАНИ ИМПРЕСИИ
ОД ГОРАН СТЕФАНОВСКИ**

1

Вероятно все още съм много млад, щом в немите среднощни часове ми се явява необяснимо силно желание да стана от леглото и да тичам, дълго да тичам по заспалите влажни улици.

26

Не ми се иска да загина в катастрофа. Това ще провали всичките ми планове.

27

След лудата пияна нощ махмурливо се гътрим към къщите си и равнодушно отблъскваме погледите на спокойните граждани, които, подути от сън, приключили сутрешното си кафе, тръгват на работа. Въпреки че вече сме уморени и няма да издържим още дълго на крак, изпълнени сме с презрителна гордост.

30

Да беше светът една огромна утроба... щях да я оплодя.

37

Плуването винаги носи освобождаване. Дава ни възможност да потъваме, да се реем, да се гмуркаме, да се превъртаме през глава. При това и освен това оставаме без център, без опора, колкото повече движим ръце и крака, толкова повече се изморяваме. Значи, свободата в плуването е обикновена заблуда.

39

Когато със страхопочитание влизаме в манастир, който безгрижно е надживял вековете и най-вероятно ще надживее и нас, чувстваме, че не правим достатъчно, за да оправдаем своето съществуване. Не

знаем какво точно трябва да свършим, но знаем, че трябва да го сторим на всяка цена, и възможно по-бързо.

50

Тежко̀ им на онези, които продължават самодоволно да кимат с глава, сякаш напълно са си изяснили някоя окончателна истина.

63

Младо момиче свири на пиано, в абсолютна тишина, пред концентрирана образована публика. Не ѝ е лесно. Откога чака да ѝ се подхлъзне някой пръст, някъде най-после да сбърка, вече започва да ѝ става непоносимо напрежението във въздуха.

90

В театъра всичко е ясно, кой какво прави, кой какво и как го казва. Тук е хаос и всички говорят един през друг.

93

Трудно е да се говори с други хора, които отнякъде са придобили погрешното убеждение, че сме умни и сериозни. Начинът, по който ни гледат и слушат, ни създава непреодолимо желание да се правим пред тях на пълни идиоти.

96

Всички се преструваме на маратонци, но всеки в стомаха си чувства колко може да пробяга, докъде му е дадено да стигне.

101

Край мене предателства и убийства, палежи, кланета и сиромашия, мъка и смърт, неправда и безумство, и самоубийства. Аз спокойно си седя и мълча, и пиша консервирани импресии.

На бугарски преведе Валентина Седефчева

ΓΚΟΡΑΝ ΣΤΕΦΑΝΟΒΣΚΙ

ΚΟΝΣΕΡΒΟΠΟΙΗΜΕΝΕΣ ΕΝΤΥΠΩΣΕΙΣ

101

Γύρω μου προδοσίες και δολοφονίες, εμπρησμοί, σφαγές και φτώχεια, ταλαιπωρία και θάνατος, αδικίες και παραφροσύνη και αυτοκτονίες. Εγώ ατάραχα κάθομαι σιωπώ και γράφω κονσερβοποιημένες εντυπώσεις.

3

Πριν μερικές μέρες, ποιος ξέρει πόσον καιρό μετά, πέρασα ξανά από το παλιό καλό γυμνάσιο, για να συναντηθώ με έναν από τους κλητήρες με τον οποίο πίστευα ότι με έδεναν όμορφες αναμνήσεις. Απόρησα, όταν ακόμη με την είσοδό μου, χωρίς να με χαιρετίσει, μου είπε ότι μοιάζω με άνθρωπο του δάσους.

96

Όλοι κάνουμε πως είμαστε μαραθωνοδρόμοι, μα ο καθένας στο στομάχι του ξέρει ακριβώς πόσο μπορεί να τρέξει, μέχρι πού του έχει δοθεί να φτάσει.

39

Όταν με δέος μπαίνουμε σε μοναστήρι, που ανέμελα επέζησε των αιώνων του και πιθανώς θα μας ξεπεράσει και μας, νοιώθουμε ότι δεν κάνουμε αρκετά για να δικαιολογήσουμε την ύπαρξή μας. Δεν ξέρουμε τι ακριβώς πρέπει να κάνουμε, αλλά ξέρουμε ότι αυτό επιβάλλεται να το κάνουμε με κάθε κόστος και, κατά προτίμηση, όσο το δυνατόν συντομότερα.

На грчки превеле Марија Думба

GORAN STEFANOVSKI

ZAKONSERWOWANE IMPRESJE

3

Kilka dni temu, kto wie po jak długim czasie, wstąpiłem znów do starego dobrego liceum, żeby zobaczyć się z jednym z portierów, z którym, jak wierzyłem, łączą mnie dobre wspomnienia. Zdziwiłem się, gdy już na wejściu, bez powitania, powiedział mi, że wyglądam jak człowiek lasu.

12

Nie jesteście pewni, czy naprawdę chcecie kupić to, po co weszliście do sklepu. W swoim wnętrzu zaklinacie sprzedawczynię, aby odmówiła obsłużenia was, aby was ostrzegła, że na darmo stracie tyle pieniędzy. Ona jednak złośliwie się uśmiecha i najwyraźniej uważa was za dobrego klienta.

17

Jeśli przychodzimy do ludzi z niezapowiedzianą wizytą, gdy patrzą przez okno i chcą być całkiem sami, poddajemy w wątpliwość ich równowagę. Wręcz naruszamy ją poważnie, gdy zaskoczymy ich w momencie pełnej prywatności, kiedy, na przykład, leczą się skrycie lub zamykają się w pokoju i tańczą jak w balecie.

46

Po bogatej kolacji, urządzonej na twoją cześć z powodu czekającej cię wielkiej podróży, serdecznie żegnasz się z dobrymi przyjaciółmi-gospodarzami i opuszczasz ich dom. Oni jak gdyby zbyt pośpiesznie zamykają drzwi za tobą, już, naturalnie, pochłonięci własnymi problemami. Teraz musisz odjechać, odsiedzieć tam, dokąd wyruszyłeś, tyle, ile ci zapisano, i jedynie w ten sposób zasłużyć na tę pożegnalną wieczerzę oraz uzyskać prawo do ponownego pojawienia się na ich progu. Powoli się oddalasz i zazdrościsz wszystkim, którzy są w domu i nie muszą podróżować.

48

Wielokrotnie utwierdzamy się w przekonaniu, że to wielkie oczekiwanie nie jest bezcelowe, że zawiera w sobie jakiś ukryty sens i gdzieś tworzy jakąś, korzystną dla nas, równowagę. Albo tak jest, albo popełniamy fatalny błąd.

91

Gniewaliśmy się na pewnego człowieka, lecz gniew wylaliśmy na tego, kto przypadkiem znalazł się w pobliżu. Trochę nam ulżyło, ale teraz ten przypadkowy człowiek nie rozumie, co się stało. Sprawa jest więc lekko skomplikowana.

На полски преведе Зофија Дембовска

GORAN STEFANOVSKI

KONZERVIRANI VTISI

1

Najbrž sem še vedno zelo mlad, če me ob nemih nočnih urah pograbi nerazložljivo močna želja, da vstanem iz postelje in tečem, dolgo tečem po spečih, vlažnih ulicah.

101

Okrog mene izdaje in umori, požigi, poboji in revščina, trpljenje in smrt, nepravilnost in norost in samomori. Jaz mirno sedim in molčim in pišem konzervirane impresije.

На словенечки преведе Намита Субното

i A Macedonian dance where people hold hands and dance in a circle to folk music
ii A thick, brown drink made from fermented grains, usually drunk with sweets

GORAN STEFANOVSKI

KONZERVIRANI VTISI

22

Prav tistega prelepega metuljčka, ki smo ga zjutraj občudovali na izletu na polju, zvečer hladnokrvno ubijemo, ker je priletel v sobo in se zaletava v stene, nas straši in nam ne da spati. Tako je tudi prav!

32

Na primer nocoj – sem ploskal, ne zato, ker bi mi bila predstava posebej všeč, temveč zato, ker sem hotel, da bi bilo igralcem lepo.

На словенечки преводе Соња Должан

GORAN STEFANOVSKI

KONZERV LENYOMATOK

5

Már tíz órája várok rá, és ő még mindig nincs sehol. Ha tudnám, hogy eljön, egyáltalán nem várnám.

7

A pillanatnak azon töredékeiben, amikor elfog az érzés, hogy az élet mégiscsak szép, muszáj odafordulnom valakihez, és mondanom neki valamit. Általában egy járókelőt kérdezek meg, mennyi az idő.

На унгарски преводе Анамарија Цинеге-Панзова

GORAN STEFANOVSKI

KONZERVOVANÉ IMPRESE

1

Pravděpodobně jsem ještě příliš mladý, že za těch mlčenlivých půlnočních hodin dostávám nevysvětlitelně silné nutkání vstát z postele a běžet, dlouho běžet, těmi ospalými vlašnými ulicemi.

3

Před několika dny, po kdovíjak dlouhé době, jsem vešel do starého dobrého gymnázia, abych se viděl s jedním ze školníků, s nímž mne, jak jsem doufal, pojily hezké společné vzpomínky. Byl jsem překvapený, když mi už při vstupu, aniž by mne pozdravil, řekl, že vypadám jako lesní muž.

4

Ti lidé, které pozoruji, snaže se zapamatovat rysy jejich tváří, tudy projdou dnes večer určitě ještě třikrát, a já si už ani nevzpomenu, že jsem je kdy viděl.

5

Čekám už deset hodin, a ona nejde. Kdybych věděl, že přijde, vůbec bych na ni nečekal.

7

V těch zlomcích sekundy, kdy mne zachvátí myšlenka, že život je i tak krásný, musím za každou cenu někomu něco říci. Obvykle se ptám kolemjdoucích, kolik je hodin.

8

Když někdy, ve chvíli, kdy jste sami, se vám zničehonic a bezdůvodně před očima zhmotní obraz z minulého léta, na kterém je ona, a celé tělo vám prostoupí teplo a žíly vám nabobtnají, že už se nemůžete ani nadechnout, nejlepší je tichounce vykřiknout a popoběhnout dvacet kroků. Uvidíte, jak se s každým krokem stáváte většími. To vše trvá jen krátce a samozřejmě je možné jen za předpokladu, že jste pevně přesvědčeni o tom, že i ona současně, někde, cítí totéž.

10

Už potřetí porušujete předsevzetí, že nebudete nic dělat, dokud se vám neozvou oni, a rozříseným rukopisem píšete krátký, téměř prosebný dopis těm, kteří pro vás hodně znamenají a kteří se vám už dlouhou dobu z bůhvíjakých důvodů neozvali.

11

Ačkoliv byste bez té knihy, kterou vám prodavačky odmítly dát stranou a kterou byste si byli před chvílí i koupili, byli-li byste měli dostatek peněz, mohli přežít a ačkoliv knihkupectví brzy zavírá, takže to pravděpodobně nestihnete, stejně neutěšeně běžíte večerním davem a ani se neosmělíte myslet na to, co by se stalo, kdybyste zůstali bez ní.

12

Nejste si jisti, že si opravdu chcete koupit to, pro co jste do obchodu přišli. V duchu zaříkáváte prodavačku, aby vás odmítla obsloužit, aby vás přesvědčila, že je zbytečné takhle utrácet tolik peněz. Ale ona se ďábelsky usmívá a očividně vás považuje za dobrého zákazníka.

20

Z lehkého, strašidelného snu tě proberou vzdálené hlasy. Vlák už kdovíjak dlouho stojí v nějaké prázdné stanici, v neurčené době. V tmavém a vydýchaném kupé s otevřenými ústy spí cestující. Nevadí ti, že nemůžeš spát, ale proč se vlák nehýbe, proč tě nepřibližuje kýženému cíli?

21

Pojídání třešní se vždycky začíná ostražitým vybíráním plodů nejtučnějších, nejčervenějších a nejzralejších. Končí se třešněmi nažloutlými, červivými a ošklivými, které předtím nejen že nám nestály ani za pohled, ale nechybělo málo a byli bychom je vyhodili.

22

Téhož nádherného motýla, kterého zrána obdivujeme nad polem, večer chladnokrevně zabijíme, protože se nám vetřel do bytu a plácá se ode zdi ke zdi, ruší nás a nenechá nás spát. Dobře mu tak!

25

Konečně, po dlouhých měsících, držíme ve svých rukách naprostou rovnováhu, všechny elementy jsou spojeny v dokonalé harmonii. A brzy

něco drobného a nepředpokladatelného, třeba rozhovor po telefonu, nás odmrští do nových dlouhých měsíců.

26

Nechtěl bych zemřít při dopravní nehodě. To by mi zničilo všechny mé plány.

28

Pozdní večer. Jsme už hodně ospalí. Tupě zíráme na nepřečtené knihy v policích knihovny. Protože nechceme znovu rozečíst knihu, kterou nedočteme, pokrčíme rameny a jdeme do postele. Světlo zhasínáme našťvaně, jako bychom tím snad obelhali své svědomí.

29

Za zimních nocí, když je příliš chladno na procházku a příliš nedýchatelně v přetopeném pokoji, když je příliš pozdě na práci a příliš brzy jít spát, vše vypadá jako těžkopádná příprava na hru, jejíž premiéru, jak to tak vypadá, nikdy neuvidíme.

30

Necht' je svět velkým lůnem... a já jej oplodním.

31

Všechno to, co mi tu vykládáš a vysvětluješ, dávno velmi dobře vím. Neposlouchám tě. Celou dobu přemýšlím, jak bychom mohli být spolu nějakým tišším způsobem.

32

A například včera – tleskal jsem ne proto, že by se i představení nějak zvláště líbilo, ale proto, že jsem chtěl, aby bylo hercům příjemně.

33

Hrajeme fotbal. Někdo z protihráčů špatně nasměroval míč na protější dům a rozbil okno. Vyběhl rozlícený majitel. A rovnou ke mně, dívaje se mi přímo do očí.

34

Průvodčí po tobě chce lístek, rezervovaně až mrzutě ho kontroluje, pokývá hlavou, zamumlá děkuji a odejde. Jsi šťastný, že nebyl ani chvíli na pochybách o oprávněnosti tvé cesty a nedělal žádné problémy, které by tě kompromitovaly v očích tvých rezervovaných spolucestujících, kteří očividně čekali jen na to.

Tajemství, které jsme mohli slyšet jen pod podmínkou, že to nikomu neřekneme, neprozradíme ne díky své silné vůli, ale díky temnému uspokojení, které nacházíme v oddalování naší zrady.

Co je to za přitažlivou sílu, že když jdu kolem dětí, které si hrají s míčem, pravidelně se mi mezi nohy zapletou jak děti, tak i míč?

Problémem není to, že nemůžeme být tím, čím nejsme, ale to, proč zcela nejsme tím, čím předpokládáme, že jsme.

Tak toužebně očekáváme zazvonění zvonku, až i on sám pocítí naši touhu a najust nezazvoní. Víme, že se nad námi smiluje, jen pokud na moment přestaneme myslet na něj a na toho, kdo má přijít. Ale to, bohužel, teď nezvládneme.

Někdo zabořil prst do hlubokého a měkkého těla naší duše a nám je těžko.

V početné hlasité společnosti se už potřetí tichý a zmatený člověk decentně pokusil něco říct. Buď ho neposlouchají, nebo mu nenaslouchají. Jen já ho úporně sleduji a čekám, co bude říkat dál. Jsem mu ku prospěchu, nebo ne?

Soucítíme jen s takovou cizí bolestí, která je současné i naší bolestí. To už ale není soucit, jen sebelítost.

Vždycky když se letadlo, v němž letím, naklání na jednu stranu, nakloním se na tu druhou, protože věřím, že tak udržuji rovnováhu.

61.

Přiznávám, že jsem tenkrát udělal chybu, to už je však tak dávno a od té doby se chovám příkladně. Tobě to ale není dost a stále po mně vyžaduješ vysvětlení tehdejšího prohřešku.

63.

Mladá dívka hraje na klavír, do absolutního ticha, před soustředěných publikem. Není jí lehké. Každou chvíli čeká, že jí sklouzne některý z prstů, že konečně něco splete, napětí ve vzduchu už je pro ni nesnesitelné.

64.

Dnes se mnou nic není. Celý den sedím na kraji židle a koukám před sebe. Nic nedělám. Jednoduše jsem v pohotovosti.

65.

Hudba nás celý večer dráždí a plní nás planými nadějemi, že vše možná bude dobré.

68.

Sportovci alespoň vědí, kde je jejich start a cíl.

69.

Ticho. Strašné ticho. Nikdo ani nekýchá, abych mu řekl – na zdraví.

71.

V zrcadle se poznáváme bez problémů. A ve světě?

77.

Když někomu nabízíme rakiji a on znechuceně a zdvořile odmítá, může to znamenat dvě zcela rozdílné věci: buď nesnáší alkohol, nebo včera v noci byl tak opilý, že teď i z pomýšlení na pití je mu na zvracení.

81.

Budím se a vidím špičku svého nosu. Nepochybně jsem ještě tady. Musím vstát. Neexistuje nikdo, kdo by vstal namísto mě. Nikdo jiný nemůže namísto mě žít.

82.

Děti se nejprve snaží napravovat chyby svých rodičů a potom, když zjistí, že to je nemožné, snaží se je alespoň neopakovat.

83.

Stále dokumentujeme sami sebe. Plníme památníky, pišeme deníky, sbíráme fotografie. Jako bychom nakonec předkládali bohu svůj poslední účet.

88.

Stačí mi, že se snažím sesbírat střepy lahve od oleje, která se mi rozbila uprostřed ulice a zamastila mi kalhoty. Notak, kolemjdoucí, na co zíráte?

89.

Už zdálky vypadá dokonale. Chůze, oblečení, stavba těla, vše je bezkonkurenční. Zpomaluji krok, docházím k ní a hledám chybu. Díky bohu, má trochu křivý nos. Co bych dělal s dokonalostí?

90.

Na divadle se ví, kdo co dělá, kdo co jak říká. Ale tady je chaos, mluví jeden přes druhého.

94.

Děti, které zahodí hračku, kterou jste jim podali, a hned začnou plakat, abyste jim ji podali znovu, indikují celkovou situaci lidstva.

96.

Všichni se tváříme jako maratonci, ale v žaludku každý z nás cítí, jak hodně může uběhnout a jak daleko se může dostat.

На чешки преведе Кристина Дуфкова (Kristýna Dufková)

АДРЕСАР НА УЧЕСНИЦИТЕ НА 55. ЛЕТНА ШКОЛА НА МСМЈЛК ПРИ УКИМ

ГЕРМАНИЈА

Александар Мајер
студент
alexandar.maier97@gmail.com

ГРЦИЈА

Кристина Флора
докторанд
christinafloraprk@gmail.com
Марија Думба
професор
mdoumpa@hotmail.gr
Фотинос Сионис
студент
fotissionis00@gmail.com

ИТАЛИЈА

Марко Дориго
професор на Филозофскиот факултет во Љубљана
marco.lajnar@gmail.com

ПОЛСКА

Александер Једришчак
студент
olek.jedrzychzak@onet.eu
Ана Гурка
студентка
anna.eleonora.gorka@gmail.com
Артур Ивински
студент
arturiwinskii@gmail.com
Ивона Лучкув
лингвист
luczko.w.iwona@gmail.com
Кажимјера Туркот
студентка
kazimiera.turkot@gmail.com
Марија Стришевска

професорка на Филолошкиот факултет во Врошлав
maria.avaria@gmail.com
Миколај Зараѓи
студент
zaradzkimikon@gmail.com
Павел Пјетрашек
студент
pawel.pietraszek@student.uj.edu.pl

РЕПУБЛИКА КОРЕЈА

Чо Хери
студентка
chohaeri13@naver.com
Чон Гахјон
студентка
jun981017@naver.com

РОМАНИЈА

Дениса Елена Бербече
студентка
denisa.berbece@yahoo.com

РУСКА ФЕДЕРАЦИЈА

академик Ала Шешкен
професор – Универзитет „Ломоносов“ во Москва
asheshken@yandex.ru
Анастасија Мосинец
професор на Универзитетот во Санкт Петербург
anastasiamos@gmail.com

САД

Тејлор Ефгимов
професорка
1318 164 PL NE, Bellevue, WA 98008 USA
eftimov@uw.edu

СЛОВАЧКА

Вероника Голдињкова
студентка
veronica.goldinakova@gmail.com
Људмила Червена
студентка
ludmila.cervena2@gmail.com

СЛОВЕНИЈА

Вероника Лисјак
студент на Филозофскиот факултет во Љубљана
lisjakveronika@gmail.com
Ѓурѓа Стросглаец од 17.8. до 31.8
професорка
durda.strosoglavec@guest.arnes.si
Јасна Видиниќ
студентка
jasna.vidinic@student.um.si
Мира Крјанц Ивиќ
професорка
Mira.krajnc@um.si
Соња Должан
професорка
sonja.dolzan@gmail.com
Хана Подјед
студентка
hana.podjed@gmail.com

СРБИЈА

Александра Стошиќ
студент - Филозофски факултет во Ниш
aleksandrastosicd@gmail.com
Ѓорѓе Геновиќ
професор по српски јазик
genovic94@gmail.com
Марија Ивановиќ
студентка
m.ivanovic-1750@filfak.ni.ac.rs
Мартина Сензовиќ
студентка на Филозофскиот факултет во Љубљана
martinaseizovic@gmail.com
Милан Мазинѓанин
студент
milannebula66@gmail.com
Тамара Рахимиќ
студентка
tamara.rahimic@gmail.com

ТУРЦИЈА

Доѓукан Кахвечи

студент

kahvecidogukan@gmail.com

Сиџа Екин

студент на Истанбулскиот универзитет

ekinnsila@gmail.com

Филиз Чолмекчиоглу

асистентка на Универзитетот во Анкара

filizcolmekci@hotmail.com

Хабип Бардаќи ќе дојде на 17 август и ќе седи или до 30.8 или до 31.8

студент на Истанбулскиот универзитет

habip.bardakci@outlook.com

Џејлин Ширин

студентка

cylnsirin@hotmail.com

Шевал Селфи

докторантка

sevvalseyfil10@gmail.com

УНГАРИЈА

Анамарија Џинеге-Панзова

преведувач

czyenge.panni@gmail.com

Ботонд Иштван Нац

студент - Универзитет „Етвеш Лоранд“ во Будимпешта

Botondnagy02@gmail.com

Богларка Ева Фодор

студентка

fodorbogyi@gmail.com

Мате Немег

студент

nemethmate20010317@gmail.com

ФРАНЦИЈА

Гаел Лекок

професорка по музика

gaelle.lecog@orange.fr

Даниел Нестороски

14 Cour Du Liégar 75013 Paris

Оријан Абруги

студент

orienne.abrougui@gmail.com

ХРВАТСКА

Ана Мариќ

студентка

ana.magic0207@gmail.com

Владимир Немчиќ

студент

vladimir.nemcic@hotmail.com

Ивана Катана

студентка

katanaivana@gmail.com

Луција Тогонал

студентка

lucija.togonal@gmail.com

Михаела Матешиќ од 17 август до 30.8.2022 г.

професорка

mihaela.matesic@ffri.uniri.hr

ЧЕШКА РЕПУБЛИКА

Јана Шарлејова, студентка

j.sarlejova@seznam.cz

Кристина Дуфкова

професорка

kristyna.dufkoeacva@seznam.cz